

3. MAILA

Ahozko azterketa

Epaimahaikoen aurrean egin beharreko ariketa

- 1. ZATIA. Gaia garatu
- 2. ZATIA. Argazkiari buruzko **elkarrizketa**

(5 minutu)

(5 minutu
azterketari
bakoitzak)

**Guztira 10 bat
minutu**

Prestatzeko denbora:

20 minutu inguru dituzu gaiaren garapena (egiteko hau) prestatzeko.

Gaia prestatua duzunean, itxaron aztertzaileek deitu arte.

Prestatu behar duzun gaia:

Azterketa gehiago: euskaragara.net

Eguberriak eta kontsumoa

Juanra Madariaga

Ez dakit gauza bera sentituko duzuen, baina gero eta deserosoagoak egiten zaizkit eguberriari eta urte berriari dagozkien egun horiek. Diru-gastuarekin zerikusi zuzena duten data horiek faltsu bilakatu dira, nolazpait. Jende askok besarkatzen zaitu; "urte berri on", "ondo hasi urtea", "gabon pasa" eta horrelakoak entzun behar dituzu; eta nago egun batean eginiko keinu horiek ez dutela behar besteko sinesgarritasuna edota indar emozionala gordetzen. Enkantua galdu dute eta desenkantua ekarri. Etxeko txikientzako festak dira, oparien garaia da, Olentzero mitikoa edota Errege Magoak etortzen direlako.

Txikitan edota nerabezaroan gordetzen zuten misterioa desagertu da orain. Oporraldi txikia baliatzen dugu eskapadatxoren bat egiteko, baina beti ere, ardatz diren egun horietan huts egin barik; egun horiek, modu batean esatearren, "sakratuak" baitira.

Horrexegatik, batzuetan, inbidiaz ikusten ditut mundu bazterreko urteko azken egunetako ospakizunak: Brasilen, Thailandian, Australian, Qatar... Interesgarria litzateke, betidanik "hain bereziak" izan diren egun horiek beste modu batean bizitzea.

Gomutan dut Akonkagua mendira joan nintzen lehen aldia. Mendiak jarritako alturak eta bertatik ibiltzeko esfortzuak erabat nekarazi gintuen, eta gure begiak itxiarazten zituen. Urte berriaren zain, zeruari begira eman genituen minutu haiek, batzuen algaren artean, bizi izan ditudan berezienetakoak izan dira beti.

Hemengo petardoan eztaudek izutzen naute, urduritu eta artegatu egiten naute. Zarata larregi dago; desenkantua zarata.

Deia, Zirrikietatik begira

Gaia prestatzeko:

- Zer dio Juanra Madariagak? Zein ideia azpimarratuko zenuke? Zergatik?

Eman zure iritzia:

- Gabonak zer dira gaur egun? Zeintzuk dira ondorioak? Zure ustez, zer beharko lukete izan? Zergatik?

(beste azterketariak esan duenez ere iritzi laburra eskatuko zaizu)

3. MAILA

Ahozko azterketa

Epaimahaikoen aurrean egin beharreko ariketa

- 1. ZATIA. **Gaia** garatu
- 2. ZATIA. Argazkiari buruzko **elkarrizketa**

(5 minutu)

(5 minutu
azterketari
bakoitzak)

**Guztira 10 bat
minutu**

Prestatzeko denbora:

20 minutu inguru dituzu gaiaren garapena (egiteko hau) prestatzeko.

Gaia prestatua duzunean, itxaron aztertzaileek deitu arte.

Prestatu behar duzun gaia:

Dietak

Azterketa gehiago: euskaragara.net

IDOIA ETXEBERRIA

Beria Egunkariko Kolaboratzailea

Ez zen mundua bukatu. Baina bukatzera balihoa bezalaxe ari gara. Zakua goraino betetzen. Langostinoak. Patea. Xanpaina. Kokotxak. Entrekota. Ardoa. Turroia. Polboroiak. Ginkasa. Urdaiazpikoa. Kroketak. Orujoa. Bonboiak. Gabonetan, gau txarrak ere ohikoak dira. Betekadarekin sofatik mugitu ezinik geratzea, alegia.

Eskerrak ez garela Japonian bizi! Ezingo genuke nahi beste jan. Izan ere, japoniarrak derrigortuta daude gerri buelta fina izatera. Gerria neurtzen diete, urtero. Lantokian. Gizentzen ari direnek hiru hilabeteko epea dute argaltzeko. Gizonezkoek 85 zentimetrokoa izan dezakete gehienez. Emakumeek 90. Lortzen ez badute, dieta egitera derrigortzen dituzte.

Inuzente eguneko broma dirudi. Gobernuak jarri zuen legea, herritarren osasuna zaintzeko. Langile gizenak dituzten lantegien jabeek zerga gehiago ordaindu behar dituzte. Horregatik, jabe horiek dira langileei presioa egiten dietenak. Enpresa handietan, opariak egiten hasi dira: bidaiak, etxetresnak... argaltzen direnentzat. Dietetika zentroak aberasten ari dira.

Hori bai, guri ere «itzulera operazio espresa» egitea proposatuko digute, urtarrilean. Sobran ditugun kiloak di-da kentzeko. «Bi astean eta modu arduratsuan». Batez ere hori, modu arduratsuan. Gero eta dieta azkar gehiago dauzkagu aukeran. Hamaika pilula magiko. Estatu Batuetan modan jarri den azkena: hamar egunez zunda edo hodi bidez elikatzea.

Beria

Gaia prestatzeko:

Zer dio Idoiak?

Zein ideia azpimarratuko zenuke? Zergatik?

Eman zure iritzia:

Zer diozu gaiaz? Gero eta lodi gehiago dago? Zergatik? Zer neurri hartu beharko litzateke?

Zergatik? Beste ezer egin beharko litzateke?

(beste azterketariak esan duenaz ere iritzi laburra eskatuko zaizu)

3. MAILA

Ahozko azterketa

Epaimahaikoen aurrean egin beharreko ariketa

1. ZATIA. Gaia garatu
2. ZATIA. Argazkiari buruzko **elkarrizketa**

(5 minutu)

(5 minutu
azterketari
bakoitzak)

**Guztira 10 bat
minutu**

Prestatzeko denbora:

20 minutu inguru dituzu gaiaren garapena (egiteko hau) prestatzeko.

Gaia prestatua duzunean, itxaron aztertzaileek deitu arte.

Prestatu behar duzun gaia:

Elikadura zerga

Mikel Zurbano

Azterketa gehiago: euskaragara.net

Jakina da, osasun publikoaren arazo larrienetakoa elikaduraren kalitate txarra da. Arazo hori da dagoeneko munduko gaixotasunen eta bizi-kalitatearen galeraren arrazoi nagusia. Gaur egungo elikadura-ereduak gero eta gehiago gaixotzen gaitu. Azken bi hamarkadetako dieta-aldaketa dago horren atzean; izan ere, egun jaten dugunetik ia hiru laurden janari prozesatuak dira. Euskal Herrian, mendebaldeko beste herri industrializatueta bezala, azukre, koipe kaltegarri eta gatzaren gehiegizko kontsumoa dago. Arrazoa ez da hainbeste norberak egiten duen hautua, elikaduraren industriaren izugarritzko boterea baizik. Izan ere, botere erraldoi horrek elikagaien ekoizpen eta kontsumo-sistema baldintzatzen du, eta erabaki politikoetan sarbide zuzena du. Elikagaien merkatuaren eragin sozial horri aurre egiteko, beste neurri batzuen artean, elikadurarako zerga-politika tresna egokia izan liteke. Elikadura osasuntsua saritzea eta kaltegarria zigortzea litzateke zerga-politika horren bidea, betiere, politika sozio-sanitario publiko eta berdinzalearekin koherentea dena eta errenta gutxiko populazioak elikagai osasuntsuak eskuragarri izateko helburua lehenetsita.

Argia

Gaia prestatzeko:

Zer dio Mikel Zurbano?

Zein ideia azpimarratuko zenuke? Zergatik?

Eman zure iritzia:

Zer deritzozu gai honi? Badakigu zein den janari prozesatuaren eragina? Hasi gara kontsumo ohiturak aldatzen? Zein elikadura-mota jarraitzen dute gure gazteek?

(beste azterketariak esan duenaz ere iritzi laburra eskatuko zaizu)

3. MAILA

Ahozko azterketa

Epaimahaikoen aurrean egin beharreko ariketa

1. ZATIA. **Gaia** garatu
2. ZATIA. Argazkiari buruzko **elkarrizketa**

(5 minutu)

(5 minutu
azterketari
bakoitzak)

**Guztira 10 bat
minutu**

Prestatzeko denbora:

20 minutu inguru dituzu gaiaren garapena (egiteko hau) prestatzeko.

Gaia prestatua duzunean, itxaron azertzaileek deitu arte.

Prestatu behar duzun gaia:

Azterketa gehiago: euskaragara.net

Elikagien ibilbidea

89 milioi tona janari botatzen ditugu europarrok zaborretara urtean, hau da, gutako bakoitzak 179 kilo (kilo erdia egunero). Horietatik %42 etxeetatik iristen dira zabortegietara, %39 fabriketatik, %14 ostalaritzatik eta soilik %5 saltoki handietatik. Beraz, horren zabaldurik dagoen ustearen aurka, geu gara elikagaiak arinkeriaz erosi eta alferrik galtzen uzten ditugunak, eta ez multinazionalak. Europar Batasunak (EB) neurriak hartuko ditu 2025erako kopuru hori erdira murrizteko. Azken helburua ez da soberakinak behar dutenei ematea, soberakinik ez sortzea baizik. Elikagaien gehiegizko ekoizpenak eta ustiapen erraldoiek ingurumena izugarri kaltetzen dute.

GARCIA, Mikel argia.com

Mundu osoan, jendea gero eta gehiago dago urrutiko elikagai iturrien menpe. 50 urtean elikagaien nazioarteko merkataritza hirukoiztu egin da, eta nazioarte mailan garraiatutako elikagaien kopurua, laukoiztu; populazioa, soilik, bikoiztu egin da, ordea. Estatu Batuetan elikagaiek 2.500 eta 4.000km artean egiten dituzte baserriak platerera iristeko, 1980an baino %25 gehiago; Erresuma Batuan, berriz, %50 gehiago.

Distantzia luzeko elikagai sistemak aukera bikainak eskaintzen ditu, baina baditu alde txarrak ere; izan ere, tokian tokiko sukaldaritza, produktuak eta nekazaritza alde batera uzten ditu, petrolio kantitate itzelak gastatzen ditu eta ingurumenean eragiten du.

HALWEIL, Brian www.bakeaz.org

- Zer nabarmenduko zenuke Mikel Garciaren testuan?
- Nola jokatu beharko genuke horrenbeste janari alferrik ez galtzeko?
- Zerk eman dizu arreta Brian Halwelek dioen horretan?
- Leku desberdinetako elikagaiak mundu guztira iristea nola ikusten duzu, kontsumitzaile gisa? Zergatik?

(beste azterketariak esan duenaz ere iritzi laburra eskatuko zaizu)